GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacţiunea şi administraţiunea: Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22. „Gazeta“ iese Mercurea, Vinerea si Dumineca.
Preţulŭ abonamentului: Pe unŭ anŭ 10 fl., pe şese lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Ţerĭ esterne pe şese lunĭ 14 fr., pe anŭ 28 francĭ.

Anulŭ XLVII.

Se prenumeră: la poştele c. şi r. şi pe la dd. corespondenţĭ.
Anunciurile: una serie garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiăcare publicare. — Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 5. Vinerĭ 13 (25) Ianuariu. **1884.**

Braşovŭ 13 Ianuariu st. v.

Pre cândŭ scriemŭ aceste rêndurĭ se discutéză în parlamentulŭ din Viena o cestiune de cea mai mare însemnătate principiară şi reală pentru monarchia nóstră. Este cestiunea limbeĭ.

Póte nimenĭ nu e în stare aḑĭ de a apreţiá mai bine decâtŭ noi ce tesaurŭ nepreţuitŭ este pentr'unŭ poporŭ limba sa şi câtŭ de multŭ este condiţiunată vieaţa, libertatea şi desvoltarea s'a naţională prin dreptulŭ de limbă. Fără acestŭ dreptŭ, fără garanţiile necesare pentru apĕrarea si cultivarea limbeĭ sale, nicĭ o naţiune nu póte esistá, libertate si progresŭ nu póte fi pentru ea fără de limbă. Unŭ poporŭ, care nu se póte folosí de limba sa în vieaţa privată şi publică trebue sĕ dea înderĕptŭ în tóte şi trebue sĕ se slabéscă şi sĕ se veşteḑéscă cu încetulŭ ca o plantă, la care nu potŭ strabate raḑele sórelui.

Amŭ ḑisŭ că aḑĭ póte nimenĭ nu scie se preţuiéscă mai bine de câtŭ noi valórea dreptului de limbă în statŭ, pentru că în tótă monarchia austro-ungară nu esistă poporu, a căruia limbă sĕ fiă mai multŭ nedreptăţită, batjocurită şi prigonită, ca limba poporului românŭ. Cândŭ amŭ ḑisŭ „noi“, n'amŭ înţelesŭ pe toţĭ Românii. Din nenorocire nu sunt încă toţĭ destulŭ de pĕtrunşĭ de marele preţŭ ce'lŭ are limba pentru vieaţa uneĭ naţiunĭ, căcĭ la dincontra nu s'ar aflá între cărturarii noştri aşa de mulţĭ, carĭ, décă sciu şi o altă limbă străină, negligă limba mameĭ lorŭ în favórea acesteia. Despre străbunii noştri din Dacia spune istoriculŭ, că se luptau mai multŭ pentru limbă decâtŭ pentru vieaţa. Trebue sĕ credemŭ că amŭ începutŭ a degenera cândŭ vedemŭ aḑĭ în multe locurĭ cu ce servilismŭ dejositorŭ emuléza o parte din cărturarii românĭ între sine în îmbrăţişarea limbelorŭ străine pe contulŭ dulceĭ limbe strămoşescĭ.

Se trecemŭ înse la obiectŭ. Voimŭ se vorbimŭ la cestiunea limbeĭ în Cislaitania austriacă. Cetitorii noştri îşĭ vorŭ aduce aminte de sigurŭ de vestita ordonanţă, prin care cabinetulŭ de „împăcare“ a luĭ Taaffe s'a încercatŭ sĕ slabéscă supremaţia limbeĭ germane în Boemia, în favórea Cehilorŭ, pe cale administrativă. Ordonanţa acésta, deşi nu conţine vre-o dispoşiţiune apĕsătóre pentru Nemţĭ, a întîmpinatŭ dela apariţiunea eĭ o crâncenă oposiţiune din partea acestora.

Nemţii nu vorŭ ca limba germană se fia coordinată limbelorŭ naţionalităţilorŭ celorlalte, ci voiescŭ ca aceste sĕ fie subordinate idiomului germanŭ, pentru care reclamă privilegiulŭ de „limbă a statuluĭ“. Din contră Cehiĭ şi celelalte naţionalităţĭ cerŭ coordinarea şi încâtŭ privesce posiţiunea maĭ înaltă a limbeĭ germane ca una ce se întrebuinţéză în afacerile statuluĭ o acceptă de facto, nu înse şi de jure. Décă limba germană s'ar decretá printr'o lege positivă de limbă a statuluĭ — cum sa facutŭ în Ungaria — urmarea ar fi că din posiţiunea eĭ astfeliu privilegiată limba germană ar avé tendinţa de a cuplesí cu încetulŭ limbele negermane şi a le nimicí autonomia lorŭ.

Nemţii centralişti s'au sfătuitŭ multă vreme cum ar puté resturná ordonanţa ministerială privitóre la egala îndreptaţire a limbelorŭ în Boemia. Resultatulŭ sfătuirilorŭ lorŭ culminéză în propunerea deputatuluĭ Wurmbrand, care cere dela guvernŭ, ca se presenteze unŭ proiectŭ de lege, care pe lângă decretarea limbeĭ germane ca limbă a statuluĭ, se reguleze întrebuinţarea limbelorŭ din diferitele ţerĭ în oficiu, şcólă şi în vieaţa publică.

Este caracteristică declararea ce a făcut'o comitele Taaffe cu privire la acéstă propunere. Elŭ a ḑisŭ, că guvernulŭ nu crede, că a sositŭ timpulŭ pentru o lege de limbă, pentru că uneĭ asemenea legĭ trebue se premérgă maĭ ântâiŭ o înţelegere între diferitele naţionalităţĭ. Adevĕrulŭ este, că comitele Taaffe voiesce se cruţe pe Cehĭ, carĭ cu dreptŭ cuvêntŭ vedŭ ameninţatŭ dreptulŭ lorŭ de limbă prin propusa decretare a limbeĭ germane de limbă a statuluĭ.

Maĭ sunt afară de acésta şi alte împrejurărĭ carĭ complică cestiunea limbeĭ în Austria. Clericalii şi conservativiĭ nu voiescŭ ca sĕ li se concédă Cehilorŭ tóte drepturile naţionale şi de limbă, căcĭ atuncĭ n'ar maĭ puté se-ĭ aibă la mână ca acum. De altă parte sunt consideraţiunĭ faţă de puterniculŭ elementŭ germanŭ din întru şi din afară carĭ impunŭ ómenilorŭ de statŭ austriacĭ mare băgare de sémă.

Nu maĭ încape îndoiélă că maioritatea cameriĭ va respinge propunerea luĭ Wurmbrand, nu se scie înse décă se va primí o moţiune de trecere la ordinea ḑileĭ nemotivată sĕu motivată într'unŭ modŭ, care se pótă liniştí pe Germanĭ. În totŭ casulŭ discusiunea din Reichsrath asupra cestiuniĭ limbeĭ de statŭ posede şi pentru noi ceştĭ de dincóce de Laitha o mare importanţă principiară.

Cronica evenemintelorŭ politice.

În Croaţia începe a se stabili absolutismulŭ definitivŭ. Organulŭ d-luĭ Tisza, „Nemzet“, ḑice că astăḑĭ în Croaţia domnescŭ numaĭ ameninţările şi atacurile personale ale ultraiştilorŭ, carĭ voiescŭ se-şĭ întăréscă domnirea prin turburarea elementelorŭ pacínice şi periclitarea siguranţeĭ publice. „Faţă de asemenĭ apariţiunĭ — adauge „Nemzet“ — nu maĭ e speranţă că guvernulŭ croatŭ va puté susţiné liniştea şi ordinea în ţéră cu mijlóce ordinare; nu-ĭ mirare dér décă se ḑice, că sunt de lipsă în Agram mĕsurĭ estraordinare. Celŭ din urmă vorbitorŭ în desbaterea adreseĭ, deputatulŭ Ivicĭ, a caracterisatŭ situaţia critică a Croaţieĭ fórte bine cândŭ a ḑisŭ: „Câţĭ anĭ, sĕu maĭ bine ḑisŭ câte lunĭ, credeţĭ că va maĭ durá pactulŭ nostru cu Ungaria, décă în ultimiĭ 15 anĭ ne-a dusŭ până la desperare, miseriă şi sĕrăcirea poporuluĭ? Pactulŭ nu se maĭ póte susţiné şi nicĭ nu maĭ esistă de dreptŭ, deórece se violéză necontenitŭ ca contractŭ bilateralŭ de cătra unulŭ din ceĭ duoĭ compaciscenţĭ. Nu ne maĭ remâne dér altă decâtŭ de a plânge înaintea treptelorŭ tronuluĭ regalŭ şi de a-lŭ rugá se ne dea scutulŭ sĕu puternicŭ. Regele este în statŭ factorulŭ celu maĭ constituţionalŭ, nu detrage dér nimicŭ constituţiuniĭ, décă vomŭ primí adresa luĭ Voinovicĭ.“

„Coresp. polit.“ află din Agramŭ, că Banulŭ avea rescriptulŭ de amânare încă la finea luĭ Decembre 1883 în mână şi totodată maĭ avé unŭ rescriptŭ pentru disolvarea dieteĭ. Era lăsatŭ la chibzuiéla Banuluĭ, de care din aceste duóe rescripte sĕ se foloséscă. Acésta ilustréză situaţiunea şi ne arată din nou că firele mişcăriĭ croate se întindŭ până la Viena.

Despre călătoria d-luĭ Tisza la curtea din Viena se scriu multe. Unŭ momentŭ s'a vorbitŭ chiar de-o crisă ministerială şi de intenţiunea d-luĭ Tisza de a'şĭ da demisiunea. Conflictulŭ permanentŭ cu Croaţia apoi celŭ maĭ nou conflictŭ cu magnaţiĭ erau evenemínte destulŭ de serióse pentru ca d. Tisza se sémţă necessitatea de a raportá monarchuluĭ asupra situaţiuniĭ. Acestŭ raportŭ l'a şi facutŭ şi „Coresp. de Budapesta“ anunţă că „tóte propunerile ministruluĭ-preşedinte au fostŭ pe deplinŭ aprobate de cătră corónă şi că maĭ multe proiecte de lege ce vorŭ fi presentate în curêndŭ dieteĭ au primitŭ aprobarea prealabilă.“ Ne putemŭ închipuí cam ce feliu de surprise potŭ sĕ conţină aceste proiecte décă cetimŭ urmatórele într'o corespondinţă din Pesta: „Este ca şi sigurŭ, că o crisă nu ésistă în acestŭ momentŭ şi că, décă şi d. Tisza şi-a oferitŭ demissiunea, stadiulŭ acesta este deja învinsŭ şi că d. Tisza se bucură de sprijinulŭ deplinŭ alŭ corónei pentru acţiunea s'a viitóre atâtŭ faţă de Croaţĭ, câtŭ şi faţă de ceĭ din Ungaria“. . .

Crisa s'a amânatŭ aşadér, momentulŭ hotărîtorŭ încă n'a sositŭ, joculŭ se va continuá. Se priveghiămŭ!

Interesante detaliurĭ publică „Westungarischer Grenzbote“ asupra compuneriĭ şi activităţiĭ biroluĭ de pressă din Budapesta. „Personalulŭ acestuĭ birou — ḑice numită fóiĕ — se compune din membri jidovĭ, şi directorulŭ este Jidovŭ. Biroulŭ de pressă din Pesta provede foile guvernamentele din provincia cu articuli de unulŭ şi acelaşŭ cuprinsŭ, carĭ în aceeaşi ḑĭ se publică în tótă ţéra. La aceste sunt a se adauge foile litografate subvenţionate cu marĭ sume, pe conta bunăstareĭ comune, precum e „Corespondinţa de Budapesta“ redigeată de cătră Jidovulŭ Ioanŭ Futaky, care face cunoscute celorlalte foi tóte afacerile guvernuluĭ, desminte tóte scirile nefavorabile guvernuluĭ şi „Ország gyülési értesitő“, redigeatŭ de Evreulŭ Egyesy, care lucră în acelaşŭ modŭ pentru guvernŭ. Pentru aceste serviciĭ guvernulŭ le împle Jidovilorŭ buzunarele cu aurŭ. Jidovulŭ Futaky este maĭ bine dotatŭ, decâtŭ unŭ ministru. Elŭ póte sĕ trăiéscă ca unŭ prinţŭ şi-'şĭ póte face tóte plăcerile. Elŭ are o locuinţă mobilată cu celŭ maĭ mare lucsŭ, o trăsură strălucită, trăiesce ca unŭ cavalerŭ. Elŭ póte se-o facă, căcĭ veniturile sale anuale sunt dela 20—25,000 florinĭ. Afară de foile amintite maĭ sunt şi foile semioficiale redigeate şi servite numaĭ de Jidovĭ şi filosemiţĭ, foile hahamilorŭ „Pester Lloyd“ şi „Nemzet“, carĭ 'şĭ-au câştigatŭ prin schimonosirea faptelorŭ unŭ tristŭ renume. Si aceste foi capĕtă subvenţiunĭ însemnate dela guvernŭ. „Pester Lloyd“ ca fóiă comercială n'ar' avé lipsă de ele, pentru că şi aşa are destuĭ abonenţĭ, dér „Nemzet“-ulŭ celŭ fără de abonaţĭ ar' trebuí se-'şĭ închidă butica, décă guvernulŭ jidanofilŭ nu i-ar ajutá cu sume însemnate.“

Redactorulŭ-şefŭ alŭ ḑiaruluĭ „N. fr. Presse“ a avutŭ o convorbire cu ministrulŭ de esterne alŭ Rusieĭ d-lŭ de Giers, pe timpulŭ câtŭ a petrecutŭ acesta în Viena. Din împărtăşirile ce le face în ḑiarulŭ sĕu asupra aceseĭ convorbirĭ aflămŭ, că Giers a fostŭ mulţumitŭ cu primirea, ce i s'a făcutŭ. Elŭ maĭ ântâiu a voitŭ se visiteze numaĭ pe fiia-sa la Montreux, dér a căpĕtatŭ o învitaţiă dela principele Bismark la Friedrichsruhe şi în Montreux a primitŭ o scrisóre dela ambasadorulŭ rusŭ din Viena, care îi împărtăşĭ, că este dorinţa împăratuluĭ Franciscŭ Iosifŭ de alŭ vedé şi în Viena. Giers s'a grăbitŭ a satisface aceseĭ dorinţe cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ cu câtŭ elŭ este unŭ amicŭ personalŭ alŭ comiteluĭ Kalnoky. „Putemŭ dér se privimŭ călătoria D-vóstre ca o garanţiă de pace?“ întrebă redactorulŭ. „Nu ca o garanţiă, ci ca o dovadă a păciĭ“ rĕspunse Giers. Acestŭ rĕspunsŭ e caracteristicŭ. Cum şi cu ce arŭ şi putea garantá d. Giers pacea? Destulŭ, că visita sa e o dovadă, că Rusia încă nu voiesce se bată cu Austro-Ungaria. D. Giers a accentuatŭ, că aceste donĕ împĕraţiĭ n'au purtatŭ

pănă acum încă niciodată resboiu între sine, de ce nu se pótă elŭ înțelege și în viitorŭ fără resboiu? În sfêrșitŭ a făcutŭ asigurările obicinuite despre intențiunile pacifice ale Suveranului seu, care dă direcțiunea politicei esteriore, elŭ (Giers) este numai „instrumentulŭ“ împĕratului. Afacerea bulgarŭ a numit'o Giers „locală“. Rusia respectéză independența statelorŭ balcanice și starea ce a creat'o tractatulŭ dela Berlinŭ. Cestiunea patriarchatului este gravă și seriósă earași însĕ numai locală și nici cestiunea Egipetului nu va turbura pacea.

D. Samuelsonŭ, cunoscutulŭ autorŭ alŭ lucrării: „România, trecutulŭ și presintele ei, a tînutŭ dilele aceste la institutulŭ mecanicŭ din Bradfort, o conferință asupra României. Asistința era din cele mai numeróse. „Românulŭ“ publică dupa „The Liverpool Mercury“ din 16 Ianuariu, resumatulŭ acestei conferințe: „D. Samuelson, a facutŭ în puține cuvinte istoriculŭ desvoltării României. Elŭ vorbì. despre bravura Românilorŭ în timpulŭ resboiului ruso-turcŭ, care a fostŭ urmatŭ de tractatulŭ din San-Stefano. Cea mai mare parte a discursului d-lui Samuelson a avutŭ de obiectŭ însĕ condițiunea actuală a regatului, pe care l'a descrisŭ după date geografice și topografice, facĕndŭ și o descripțiune a capitalei și a locuitorilorŭ ei, a diferiteloru clase, ce compunŭ societatea română. Vorbì apoi de Constitutiune, care sémĕnă cu acea a Françiei, cu deosebire, că în România domnesce unŭ Rege în loculŭ unui Președinte. Vorbì de legile penale și instituțiunile criminale ale țĕrei, s'a ocupatŭ cu emanciparea țĕranilorŭ, care s'a întêmplatŭ în 1864. Conferențiarulŭ a atrasŭ luarea aminte a auditorului sĕu asupra condițiunei actuale a țeranilorŭ și a făcutŭ óre care comparațiuni cu starea micilorŭ proprietari din Anglia și Irlanda. Cea din urmă parte a discursului d-lui Samuelson a avutŭ de obiectŭ societatea mai înaltă din România. Elŭ a făcutŭ óre-care destăinuiri asupra relațiunilorŭ, ce a avutŭ cu unii din ómenii cei mai însemnnați ai țerei și descrise cu d'amenuntulŭ visita ce facù la curte în urma unei invitațiuni ce primì dela Rege. Intrevederea ce a avutŭ cu Regele și Regina a avutŭ o strînsă legătură cu afaceri de unŭ interesu publicŭ. Cu acéstă ocasiune Regina i-a arătatŭ mai multe modele din țeseturile de casă ale țeranilorŭ, precum și câteva costume naționale, cari sunt purtate acum de dómnele din cea mai înaltă societate. Conferențarulŭ a aretatŭ numeróse ilustrațiuni consistândŭ în cea mai mare parte din fotografii d'ale locuitorilorŭ. A arătatŭ apoi mai multe lucruri făcute de țerance-române, sub priveghiarea Reginei. Aceste țeseturi vorŭ fi duse apoi la Liverpool, pentru a fi espuse și acolo. Materialulŭ ca și lucrarea sunt opera țeranceloru. La sfêrșitulŭ conferenței, Dr. Fraser, președintele institutului, a esprimatŭ mulțămirile sale d-lui Samuelson, care a fostŭ aplaudatŭ în modulŭ celŭ mai căldurosŭ.“

Se vede că începemŭ a ne apropia de primavéră, căci diarele din Viena debutéză cu-o scire picantă din Muntenegru. Duoi emisari muntenegreni merseră la Misidiți în munți, spre a înscena o rescólă în favórea unirei acestorŭ ginți cu Muntenegrulŭ. Miridiții i-au primitŭ cu tótă onórea și au delegatŭ din parte-le duoi representanți spre a purta în viitorŭ negoțiările cu principele Muntenegrului.

Totodată se anunță din Cetinie că principele Nichita a chiamatŭ 4000 de ómeni sub stégŭ cu scopŭ de a ocupá cu puterea teritoriulŭ Gusiniei, care a fostŭ cedatŭ Muntenegrului de înalta Pórtă.

Asupra terórei ce domnesce adi în Serbia scrie diarulŭ francesu „La Bataille“:

„Crudulŭ Milanŭ, despotulŭ Serbiei, a primitŭ dela servitorulŭ seŭ Cristici, președintele consiliului de ministri, raportulŭ celei din urmă însurecțiuni socialiste republicane, provocată de multele abusuri de putere. 94 însurgenți au fostŭ condamnați la mórte: 20 au fostŭ esecutați; la 63 li s'a schimbatŭ pedépsa într'o închisóre mai multŭ séŭ mai puținŭ lungă; 563 au fostŭ condamnați la munca silnică pe timpŭ mărginitŭ; 73 la reclusiune. Dece revoluționari au isbutitŭ se scape din ghiarele spionilorŭ tiranului. „Sângele face se nască resbunători, după cum apa face se înverzéscă brazdele“, dice refrenulŭ din „Krakoviak“, unŭ vechiu cântecŭ revoluționarŭ polonesŭ.“

Numirea ministeriului conservativŭ Canovas a produsŭ în Spania mari îngrijiri, Curentulŭ opiniunei publice a silitŭ acum pe Canovas de a face prin foi declarații liniștitóre asupra planurilorŭ și tendințelorŭ lui. Inainte de tóte se desminte, că Canovas ar ăoí se facă o calătoriă în Germania și că schimbarea cabînetului ar fi unŭ resultatŭ alŭ călătoriei prințului de corónă germanŭ. — Castelar a căpĕtatŭ o mulțîme de telegrame din Franța, cari îlŭ felicită pentru discursulŭ lui; elŭ este așteptatŭ în Paris. Șefulŭ republicanilorŭ radicali Zorilla va publicá unŭ manifestŭ către națiunea spaniolă.

O voce asupra situațiunei.

Din nordulŭ Ardelului Ianuariu 1884.

E ceva greu în aerŭ. Toți așteptă o schimbare. Cloțanii din naia lui Tisza facŭ semne de a-o părăsí; dovadă că naia se află în periculŭ. Omenii se întrébă cu curiositate: óre proiectulŭ de casătorii mestecate se fie aceea stâncă, de care se va frânge naia cea mândră a dlui Tisza? Politicii mai departe vĕdetori sciu, că acestŭ proiectŭ e numai pretestŭ pentru de a se angagia lupta, care se pregătesce de multŭ.

Tîsza sémte de multu, că în giurulŭ lui se mișcă ceva cu intențiuni ostile; vede nuorii grei, ce se redică pe orisonulŭ guvernării sale. Ca strategŭ bunŭ n'a voitŭ se dé têmpŭ inimicilorŭ sei, ca se se organiseze și alieze. Vedêndŭ lupta neevitabilă a voitŭ se-o lupte în deplina splendóre a puterei sale și cu prestigiulŭ încă neperdutŭ de învingetorŭ. A angagiatŭ dér lupta pentru vestitulŭ proiectŭ de lege făcutŭ inadinsŭ așa, ca de-oparte se-lŭ póta primí marea maioritate a camerei deputaților și în casŭ de respingere din partea magnațilorŭ, pe cari ii scia, că se pregătescŭ în contra lui, pe aceștia se-i împingă a se arăta intoleranți și a-și atrage suspițiunea de reacțiunări, ca se pótă apoi scula în contra lorŭ totŭ „nemzet“-ulu — de noi cestialalți firesce nu e vorba — cu camera deputațilorŭ cu totŭ.

Precum vedemŭ Tisza s'a arătatŭ beliduce desterŭ nu numai în alegerea têmpului, ci și în compunerea planului bătăliei. Noroculŭ lui proverbialŭ însĕ l'a părăsitŭ în acéstă luptă. La începutŭ tóte mergeau bine. Camera deputațilorŭ i-a primitŭ cu mare maioritate și fără deosebire de partidă proiectulŭ și după-ce l'au respinsŭ casa magnațiilorŭ a hotărîtŭ cu óre-și-care semne de indignațiune în unanimitate a li-se retramite fără esplicațiuni proiectulŭ spre primire.

La a doua votare în camera magnațilorŭ însĕ proiectulŭ d-lui Tisza cădù peste așteptarea lui și a partidei sale. De atunci încóce tótă lumea scie și vorbesce că lupta pentru proiectulu de lege, ci pentru domnirea absolută a d-lui Tisza. Lupta e cá și perdută din partea d-lui Tisza, prestigiulŭ de învingĕtorŭ iresistibilŭ sdruncinatŭ, fricoșii începŭ a devení curagioși, amicii lui fățarnici începŭ a-și depune masca.

Bărbații de influință și magnații țerei s'au săturatŭ de donchișotăriile d-lui Tisza, de șarlatanăriele lui politice și nu mai vorŭ se se uite cu mânile în sînŭ, cum aprinde dlui flăcările urei de rassă în tóte unghiurile țerei, cum se calcă în picióre legile prin deregĕtorii dlui à la Tabajdy, cum se duce téra cu pași răpedi spre bancherotŭ, cum dispare de pretutindeni morală publică sub acéstă domnire cu masca liberalismului pe fața și cu esistințele sale catilinare în sînŭ. Ei vreau de acum înainte se se folosésca de drepturile lorŭ și ca cei-ce au a perde mai multŭ prin evenemintele pregătite de dlŭ Tisza se eserceze înfluința puternică asupra guvernărei țerei.

„Schimbarea domnilorŭ, bucuria nebunilorŭ.“ — Cunoscu bine acéstă dicală românésca și totŭ trecutulŭ némului nostru dovedesce adeverulŭ ei. Totuși legŭ speranțe de căderea cabinetului Tisza și înlocuirea lui prin elemente conservative. Etă pentru ce:

Mai reu decâtŭ sub domnirea d-lui Tisza nu ne póte merge. N'avemŭ nimicŭ de a mai perde, prin urmare de acum înainte numai câștigá putemŭ. Tisza a folositŭ naționalitățile ca jertfe molcomitóre fața de maghiarismulŭ înfuriatŭ pentru mulțimele de sacrificie, ce i se cereau în libertate, principie și avere, ca se se pótă susținé la putere.

Tisza ne-a scosŭ din tóte oficiele țerei, ca se póta împlé gurile acelora, cari 'i serviau de instrumente, i cântau lauda și'i susțineu popularitatea. Justiția e neaccesibila pentru cei ce nu sunt Maghiari, pentru-că judecătoriele 'sŭ pline cu ómeni de aceia, cari nu se potŭ înțelege cu popórele, cărora sunt chiamați a le face dreptate, Iustiția d-lui Tisza n'are de scopŭ atâtŭ a face dreptate, câtŭ a silí pe ómeni se învețe ungu-resce. Administrațiunea e asilulŭ corteșilorŭ binemeritați, cari în gură pórta totŭ idei noue si devise salvatóre de statŭ dér' — nu uită nici unŭ minutŭ de folosulŭ lorŭ. Ideile cele salvatóre de statu sunt bune, ca se delăture prin ele pe periculoșii concurenți nemaghiari. De aci devisa lui Tabajdy: că cine nu dă garanțiă destulă de credința sa către idea de statu maghiarŭ, nu póte se fie, și décă este nu póte se remână deregătoriŭ. Firesce, că garanția de statŭ este — îndată-ce cineva e nascutŭ Maghiarŭ și âmblă după deregătoria. ér dintre ai noștri nici Simonescu, ba nici Mihálka László nu dau destulă garanția, căci — suntŭ Români de nascere.

Pentru greutățile țerei ni se trage pelea peste capŭ: dér din miliónele stórse din sângele popórelorŭ nu se face nici măcarŭ o scoluță nemaghiară — căci nu sunt bani. Banii trebuescŭ pentru demonstrațiuni domnesci. Seghedinulŭ — pentru că e unŭ orașŭ unguresců a renăscutŭ ca fenicele din cenușă — strigă ca toții, dér de cele 25 milióne cheltuite pe bulevarde și edificie monumentale nu-și aducŭ aminte. Nu scimŭ ce au obținutŭ dreptŭ desdaunare din aceste milióne cei-ce 'și-au perdutŭ tótă averea lorŭ în unde. și mângăia-se-vorŭ óre dênșii pentru perderea lorŭ cu aceea, că acum potŭ cerși pe bulevarde, dér aceea scimŭ, că d-lŭ Tisza 'și redică monumente neperitóre chiarŭ și din desastre elementare.

Ce ne póte ajunge mai reu decâtŭ o asemené guvernare și cine ne póte apesá mai cumplitŭ decâtŭ Tisza? Dênsulŭ, nici déca ar vré, nu ne mai póte fi dreptŭ nu ne póte aduce ușurare; pentru-că atunci ar trebuí se-și renege totŭ trecutulŭ și se-și demisioneze legiónele de slugi flamânde. fără de ajutoriulŭ cărora nu se póte susțîné nici 24 de óre. Unŭ guvernŭ basatŭ totŭ pe ficțiuni nu póte esistá decâtŭ prin ficțiuni.

Din contră unŭ guvernŭ ieșitŭ din sînulŭ clasei celei mai avute, mai culte, mai cu auctoritate și mai cu înfluință în statŭ, nu se póte basá pe droidiele societății, nu se póte demite la ficțiuni și aventuri politice, nu póte se persecuteze limbi și naționalități nu póte se ațițe ura între popóre și se se jóce cu bună-starea țerei fără de a-și pune în jocŭ auctoritătea, lealitatea cavalerésca, creditulŭ la locurile mai înalte, averea. și siguranța propria. Vederile mai cosmopolitice ale acestei clase a societații vorŭ face se încete celŭ puținŭ politica hidósă de rassă, séu de nu îndată la începutŭ de totŭ, măcarŭ vorŭ aliná consecințele ei scârnave și periculóse statului.

Sciu bine, că nici guvernulŭ conservativŭ ieșitŭ din sînulŭ claselorŭ mai înalte ale societații nu se va bate — mai alesŭ la începutŭ — dupa aceea, ca se satisfacă pretĕnsiunilorŭ juste ale nemaghiarilorŭ din țéră și că vomŭ avé se suferimŭ câtŭ-va timpŭ și dela acesta nedreptăți; dér este unŭ soiu de ușurare și într'aceea, că nu te batŭ totŭ în capŭ, ci mai dau și pe de làturì; apoi și dela aceea depinde multŭ, cà cine te bate. De nu vorŭ scăpá națiunalitațile sub unŭ guvernu conservativŭ de lovituri, de sigurŭ vorŭ scăpá de provocărí injurióse și de insulte. Acésta incă va fi o mare ușurare pentru ele. Apoi se nu uitàmŭ, cà d'incolo de Laith'a unŭ omŭ conservativŭ lucră pentru împăcarea și egala îndreptațire a popóreloru.

Sub unŭ guvernu ieșitŭ din sînulu societații mai înalte apucăturile febrile și fără de planŭ în politica de adi trebue se înceteze, ear morala publică se se imbunătațésca.

Naționalitățile din téră, credŭ eu au dér dreptate a sperá ceva mai bunŭ din schimbările, ce batu la ușa țerei, dér și mai mare dreptate au a se bucurá de clătinarea guvernului Tisza.

Cérta bisericéscă în Turcia.

De unŭ timpŭ órecare s'au născutŭ între patriarchulŭ ecumenicŭ din Constantinopolŭ Achimŭ III și între înalta Pórtă otomană marĭ încordărĭ și neînțelegerĭ pentru că Pórtă voiesce sĕ reducă privelegiile, de carĭ s'au bucuratŭ patriarchii ecumenicĭ Constantinopolitani din dilele lui Mahometŭ II cuceritoriulŭ Constantinopolei. Mai cu sémă voiesce sĕ reducă sfera de activitate a jurisdicțiunii patriarchale în cestiunĭ juridice, în care se tractéză despre averea supușilorŭ otomanĭ. Până acĭ patriarchatulŭ, în basa privilegiilorŭ sale asupra creștinilorŭ orientali, forma statŭ în statŭ. Acuma Turcia la apusulŭ imperiului sĕu voiesce sĕ reducă drepturile patriarchale și sĕ atragă la sine acele cestiunĭ de natură civilă și sĕ le decidă deregătoriile otomane. Acésta a datŭ pricină la conflictulŭ memoratŭ, din care causă patriarchulŭ nevoindŭ se-și lase privelegiile 'și-a datŭ dimisiunea. Asupra acestui conflictŭ scrie din Constantinopole dela 10 Ianuariu st. n. unŭ corespondentŭ alŭ lui „N. fr. Presse" următórele:

Sâmbată în ajunulŭ Crăciunului grecescŭ trimise Sultanulŭ printr'unŭ secretarŭ dela palatulŭ sĕu ordinŭ la marele vizirŭ, sĕ iea mĕsurĭ, ca patriarchulu ecumenicŭ, deși nu mai este în oficiu, sĕ se demită a ținé la medulŭ nopții în biserica patriarchală liturgiă și în diua de crăciunŭ sĕ sĕvĕrșéscă servițiulŭ dumnedeescŭ și totdeodată sĕ împuternicéscă și pe Mitropoliți și pe Episcopĭ din diferitele diecese, ca sĕ facă asemenea. Se temeau, că cu acéstă ocașiune ortodocșii cei fanaticĭ vorŭ face demonstrațiunĭ escesive și turbulente. Said-pașa îndată chemà pe unulŭ cei mai înfluențĭ membri ai consiliului naționalŭ din fanarŭ la sine îi comunică în presința ablegatului împĕrătescŭ și a ministrului de justițiă dorința Sultanului și rugà pe omulŭ înfluentŭ, ca sĕ mérgă la patriarchulŭ și dela elŭ sĕ caute a obțĭné, ca în înteresulŭ publicŭ sĕ dé ascultare dorinții Sultanului. Acésta incercare nu reuși. Patriarchulŭ declarà verde, că dimissiunea sa îlŭ pune în rangulŭ unui simplu prelatŭ alŭ bisericii ortodocsesĭ, că nu se mai sémte autorisatŭ de a face aceea, ce-i cere Sultanulŭ; ésta a fostŭ cuvêntulŭ lui celu din urmă și guvernulŭ a trebuitŭ sĕ se mulțumĕscă cu acésta bine, rĕu. Fiindu-că scaunulŭ patriarchalŭ este vacantŭ și Metropoliții și Episcopii nu erau autorisațĭ de a lua parte la servițiile sânte, astfelŭ slujiră liturgia în serbatorile crăciunului în tóte bisericile numai preoțĭ de rêndŭ. Poliția a luatŭ mĕsurile cele mai rigurόse pentru ca sĕ susțînă ordinea. Patrule numeróse circulară prin stradele din Pera și din Galata și mai cu sémă din parțile acelea, pe unde locuescu ortodocsi, dér nicăirea liniștea publică nu s'a turburatŭ. Grecii pretutindenĭ observară o atitudine démnă și corectă în totŭ timpulŭ serbătorilorŭ. Poporulŭ grecescŭ, crede. că Rusia priveghézä asupra loru ca o mamă bună și mai curêndŭ va începe cu Turcia unŭ nou rĕsboiu decâtu sĕ sufere ca guvernulŭ otomanŭ, sĕ atace privilegiile bisericii ortodocse.

Acésta este unŭ cerculŭ alŭ opiniunii publice, pe care a-lŭ înregistra, de sigurŭ nu este unŭ lucru neînsemnatŭ. Între Pórtă și petriarchatŭ s'au întreprinsŭ și până acuma prin mijlocirea notabililorŭ comunei ortodocse negoțiațiunĭ, spre a îngheba, unŭ compromisŭ între amêndouĕ partidele, carĭ ar concede guvernului, ca sĕ se retragă cu onóre din acéstă afacere spinósă, dér acuma nu se póte spune cu siguranță, că va ajunge la scopulŭ doritŭ. V'amŭ comunicatŭ de multŭ cele dóuĕ puncte, în privința cărora se póte efectui o înțelegere între amêndóuĕ partidele. Unulŭ dintre acestea douĕ puncte se referesce la dreptulŭ asupra școlelorŭ grdcescĭ celalaltŭ asupra jurisdicțiunei preoțilorŭ de rêndu în cause juridice și civile. Dér patriarchulŭ pe lânga tóte ofertele acestea de împăcare stăruesce pe lângă aceea, că elŭ nu posede calitatea de a le primi și de a le discuta; deórece numai ocupă posițiunea recerută pentru acésta. Elŭ cere se-i dea și lui guvernulŭ unŭ veratŭ în forma aceeea cumŭ s'au datŭ la ceilalțĭ patriarchĭ. Décă îșĭ póte ocupa scaunulŭ patriarchalŭ între aceste împrejurărĭ și décă într'adevĕrŭ va fi capulu recunoscutŭ alŭ bisericii ortodocse, atuncĭ se va învoi de a luá în considerățiune propunerile de împăcare din partea Porții otomane, și se va demite cu miniștrii într'o esaminare a acelorŭ puncte, carĭ îșĭ cere astădĭ din partea guvernului se le schimbe. Acuma ocupă elŭ numai postulŭ unui simplu membru alŭ bisericii ortodocse, fără plenipotență și autoritate, de a tracta despre cause bisericesci. Acésta tactică din partea patriarchului este fórte dibace.

Ba amŭ puté dice, că este logică, dér prin ea se taie orĭ-ce drumŭ la unŭ compromisŭ, fiindŭ-că Pórta nu póte de feliu primi pretențiunile patriarchale, fără de a-șĭ jigni demnitatea sa. Patriarchulŭ arată dorință de a se retrage în muntele Atos, ceea ce numai ar încurca lucrulŭ mai tare. Din tóte acestea resultă că situațiunea este astădĭ tare încordată între Pórtă și între patriarchatŭ. Legațiunea ruséscă oferesce patriarchatului serviciile sale, dér sub condițiune, ca ea sĕ între cu totulŭ în posițiunea patriarchatului fată de guvernulŭ turcescŭ. Acésta însĕ nu-o potŭ face Grecii, căcĭ arŭ însemná desnaționalisarea bisericii celei marĭ orientale în favórea Slavismului. Grecii sunt fórte tare amărițĭ și turburațĭ și nu sciu ce sĕ facă, că, décă se vorŭ realisa planurile Russici, atuncĭ causa Elenismului este perdută. Grecilorŭ nu le este atâtŭ de privilegii câtŭ de Elenismulŭ lorŭ.

D i v e r s e.

(Concertulŭ cu dansŭ) ce l'a datŭ orchestra dilentanțilorŭ din Brașovŭ Vinerĭ în 19 l. c. cu concursulŭ musicei orășănescĭ sub conducerea d-lui A. B r a n d n e r avù unŭ succesŭ din punctŭ de vedere musicalŭ fórte bunŭ. Amintimŭ din frumósa programă Simfonia de Haydn Nr. 5, cu care ne-au surprinsŭ tinerii diletanțĭ, atâtŭ prin predare câtŭ și prin deslegarea ușóră a finețelorŭ, pe carĭ le recere în deosebĭ esecutarea acestei Simfonii. Asemenea și prin Andante cu Variațiunĭ de Beethoven (pentru instrumente cu arcurĭ), ne-a doveditŭ cumcă conducerea lorŭ este sigură și aptă. Ca solistă a escelatŭ d-șóra G r i g o r o v i c ĭ prin predarea unei „Nocturne" de Chopin (Sarasate pe vióră. Dupa esecutarea programei a urmatŭ dansulŭ, care a fostŭ fórte animatŭ.

(Societatea de lectură „Julia") a junimei române dela universitatea reg. Franciscŭ Iosifŭ I din Clușiu, în 29 Faurŭ st. n. a. c. va arangia unŭ concertŭ înpreunatŭ cu balu în favorulŭ fondului sĕu. Comitetulŭ arangiatorŭ s'a constituitŭ în modulŭ următoru: Nestorŭ Vărareanu președinte, Georgiu Verticŭ v.-președinte, Augustinŭ Chețianu secretarŭ, Georgiu Moga cassarŭ, Ioanŭ Elecheșu controlorŭ, Alesandru Șandorŭ, Constantinŭ Popŭ, Demetriu Ciuta, Dionisiu Longinu, Emiliu F. Negruțiu, Georgiu Prunașŭ, Iuliu Grecu și Iuliu Dombradi membrii în comitetŭ.

(Reuniunea femeilorŭ române din Zernescĭ și jurŭ) va arangia Duminecă in 22 Ianuariu (3 Furŭ) a. c. în sala edificiului școlarŭ din Zernesei unŭ balŭ. — Începutulŭ la 7 óre séră precisŭ. — Biletŭ de întrare 1 flor.

(Balulŭ societății „Carpații") din Bucurescĭ s'a datŭ în 6 Ianuariu st. v. séră c'unŭ succesŭ strălucitŭ. Publiculŭ a fostŭ pe câtŭ de distînsŭ pe atâtŭ și de numerosŭ. Mai tóte dómnele și domnișórele erau în costumŭ naționalŭ. Joculŭ a ținutŭ până diminéța. Cu deosebire aplaudată a fostŭ „Romana", ce de trei orĭ s'a jucatŭ în sunetulŭ musicei Roșiorilorŭ. Petrecerea a fostŭ animată și românéscă.

(De lângă castelulŭ lui Rareșŭ) ni se scrie cu data 6 (18) Ianuariu urmatórele: On. d-le Redactorŭ! Astă véră, cândŭ s'a țînutŭ în B e c l e a n ŭ (comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca) adunarea generală a desp. XII alŭ Assoc. trans. etc., precum este cunoscutŭ, tóte au decursŭ în ordinê și armonia. Dér întêmplându-se o păruélă nu între Români, cu atâtŭ mai puținu în salonŭ, ci afară la hotarŭ între doi țĕranĭ necăjițĭ, unulŭ dintre vrășmașii noștri s'a apucatŭ și printr'o foie ung. din Clușiŭ a aruncatŭ cu tină în întrégă națiunea nóstră dîcêndŭ între multe verdĭ-uscate, că năsuințele nóstre culturale sunt fantasii fără folosŭ că poporulŭ nu se deosebesce de animalele sĕlbatice. Noi amŭ avutŭ cu ce freca hrênŭ sub nasulŭ inimicilorŭ noștri, dér foile din Clușiŭ n'au voitŭ a ne publica replica. Acum însĕ, dupa ce unii din frații Maghiarĭ numai nu ne înécă cu cultura lorŭ, venimŭ a Vĕ ruga d-le Redactorŭ a trece în colónele prețuitului DV. diuarŭ următ. T i p u d e v i é ț a s o c i a l ă. E vorba de unu balŭ maghiarŭ, ce a datŭ în orășelulă nostru 18 a. c. n. aranjatŭ din partea d-lorŭ notarĭ din Becleanŭ și jurŭ. Decursulŭ și reușita morală au fostŭ așa de splendide, încâtŭ ceva mai „estraordinarŭ" abia s'arŭ puté aștepta. Étă momentele de căpetenia, carĭ credŭ, că vorŭ revĕrsa o lumină clară peste totu lucrulŭ. La balŭ n'au participatŭ decâtŭ trei Românĭ 2 notarĭ și unŭ scriitorŭ pretorialŭ. La 12 óre nóptea, scriitorulŭ nostru voindŭ a-se depărtá, l'a întrebatŭ unŭ notarŭ maghiarŭ: Mergĭ acasă? — da! — Bine facĭ, că mergĭ acasă — îi replică notarulŭ înaintea tuturorŭ, căcĭ nu eștĭ demnu de-o astfelŭ de societate." Décă la momentŭ nu întreveniá pretorulŭ, unu omŭ demnŭ de tóta stima care a și rĕcomandatŭ tinĕrului nostru sĕ pîrască pe notarŭ pentru vătămare de onóre, ce s'a și făcutŭ — scriitorulŭ românŭ póte, că se încurcà într'unŭ conflictŭ ce putea avé urmărĭ fatale. Unŭ altŭ domnu dela balŭ a săritŭ se prindă de gâtŭ pe economulŭ de curte alŭ unui conte din ținutulŭ acesta și décă nu întreăenea acelașĭ pretore puținĭ ar fi încăputŭ în salŭ de d-lorŭ. Astfelŭ de lucrurĭ se petrecŭ în societatea „ómenilorŭ de salonŭ" din Becleanŭ, carĭ se laudă așa de multŭ cu cultura loru unguréscă. Premițêndŭ aceste conclusiunea o lăsămŭ la împarțiala judecată a binevoitorului lectorŭ; totodată nu voimŭ sĕ disputămŭ laurii ce-i culegŭ anteluptătorii culturei moderne și eroii dilei din 8 a. c. n. 1884. De aceea noi, carĭ nu ne pricepemŭ la lucrurĭ așa de extraordinarie — cu atâtu mai puținŭ simplulŭ nostru poporŭ — ne vomŭ încercá póte a aranjá — după datina vechiă aci în Becleanŭ unŭ b a l ŭ r o m â n ŭ împreunatŭ cu representarea piesei teatrale: „C â r l a n i i" în favorulŭ școlei române din locŭ, care pe acéstă cale și-a câștigatŭ până acum unŭ frumușelŭ ajutorŭ. Primițĭ s. c. l.

(O păruială din causa limbei.) Senioratulŭ evangelicŭ (slovăcescŭ) din Altsohl a fostŭ decisŭ în Septembre an. tr. că Seniorulŭ sĕ se foloséscă de limba maghiară, în locŭ de cea slovacă, în afacerile administrative fată de cei ce sciu ungueresce. Înainte cu vreo douĕ septemâni preotulŭ slovacŭ Emil Bohuslav Laczjak (acela, care ca asistentŭ la gimnasiulŭ din N. Röcze a dîsŭ, că după fiecare cuvêntŭ ungurescŭ ce trebue sĕ-lŭ pronunțe îșĭ spală gura) trămise seniorului unŭ raportŭ scrisŭ slovăcesce. Seniorulŭ cerù unŭ raportŭ ungurescŭ. În urma acésta veni se presentà la elŭ Laczjak și-lŭ întrebà rĕstitŭ: „Cine le-a împuternicitŭ a 'mĭ trămíte acéstă scrisóre satanică?" Seniorulŭ voiea sĕ-i arate protocolulŭ, în care se aflá decisiunea mai susu amintită. Laczjak însĕ i l'a smâncitŭ din mână și a datŭ douĕ palmĭ Seniorului așa de țepĕne încâtŭ îi cădură ochelarii pe podine. Seniorulŭ după ce s'a mai reculesŭ îi arătă atentătorului ușa, atuncĭ acesta sărì încă odată asupră-i și-i mai dădù doi pumnĭ în fața. — Acéstă istoriă o reducemŭ fidelŭ după „Pesti Napló", căruia îi lăsămŭ și responsabilitatea cu privire la esactitatea ei.

(Unŭ consorțiu de ucigașĭ.) Unŭ filosofŭ romanŭ a disŭ: „E s t q u o d d a m a n i m a l, q u e m h o m i n e m v o c a m u s" (Este unŭ soiu de animalŭ, pe care-lŭ numimŭ omŭ). Acéstă filosofică sentință a fostŭ și este aprigŭ combătută chiarŭ și în dilele nóstre. Însĕ din cândŭ în cândŭ natura îșĭ bate jocŭ și de cei mai profundĭ cugetătorĭ ai misteriilorŭ sale și dă dreptŭ sentinței de susŭ. Natura desminte une-orĭ și acea asertiune, că cu câtŭ e unŭ omŭ mai cultŭ, cu atâta e și mai umanŭ, mai blândŭ, mai crutătorŭ nu numai fată de semenii sĕi, ființele cele mai perfecte ale creatorului, dér chiarŭ și fată de animale, ființele neraționale. Înalta cultură a poporului francesŭ și a poporului germanŭ n'a pututŭ împiedeca, ca din sînulŭ acestorŭ popórĕ sĕ nu iésă individĭ, carĭ se potŭ asemena numai cu canibalii (mâncătorĭ de ómenĭ) și cu férĕle sĕlbatice. Numai douĕ esemple din lumea așa numită criminalistică vorŭ fi de ajunsŭ spre a proba cele dise. De vr'o 15 dîle diarele Vienei aducŭ detaiurĭ, ce ocupă columne întregĭ, despre unŭ șirŭ de omorurĭ înfiorătóre și în spețialŭ despre arestarea unui consorțiu de trei tâlharĭ: Hugo și Carolŭ Schenk (frațĭ) și Carolŭ Schlossarek. În urma arestărei acestui consorțiu, alŭ cărui vătáfŭ este Hugo Schenk, s'a descoperitŭ unŭ șirŭ de crime, care șirŭ se lungesce din di în di, căci mereu sosescŭ la poliția din Viena arătărĭ despre persóne, carĭ au dispărutŭ, fără sĕ li se mai dea de urmă Persónele, asupra cărora și-a aruncatŭ Hugo Schenk rețéua și pe carĭ le-a înscrisŭ elŭ în lista victimelorŭ sale, sunt fete tinere doritóre de a se mărita și cu órecare avere. Din multele crime sĕvêrșite de Hugo Schenk amințimŭ numai duóĕ. Acestŭ ucigașŭ a ademenitŭ pe la finea lui Maiu a. tr., pe fata Josefina Timal sub cuvêntŭ, că o iea de nevéstă, ca sĕ facă cu dênsulŭ o călătoriă la Cracovia. La Mährisch-Weisskirchen elŭ se oprì mai multe dîle, căcĭ acolo i destinase loculŭ pierdării. Făcêndu cu dênsa mai multe escursiunĭ prin împrejurime odată stândŭ amênduoi pe vêrfulŭ unei stâncĭ prăpăstióse, la pólele căreia se află unŭ lacŭ, Schlossarek complicele lui, care era ascunsŭ acolo îi dádù brâncĭ dela spate, așa că nenorocita fată se rostogolì peste stâncă și cădù cu capulŭ și cu membrele sfărâmate în lacŭ, unde, nu numai după douĕ lunĭ secândŭ apa, a fostŭ aflată. Și pe o mătușă a fetei, cu numele Catarina Timal, a momit'o Hugo Schenk dela Budweis la Viena, sub cuvêntŭ, că elŭ, căsătorindu-se cu nepóta ei Josefina, a cumpĕratŭ o moșiă în Silesia și soția s'a neputêndŭ birui cu economi'a, sĕ vină la dênsa și sĕ-ĭ stea

într'ajutorŭ cu sfatulŭ și cu fapta. Biata femeă luă, la plecarea ei, cu sine tóte efectele și paralele sale păstrate parte în numerarŭ, parte în cărticele dela cassa de păstrare. Hugo Schenk o așteptă în Viena și se încartiră cu dênsa într'unu hotelŭ. A duóa di plecară amênduoi la St. Pölten, unde se întêlniră cu Schlossarek, complicele lui Schenk. De acolo plecară cu toții la Pöchlarn. Pe drumŭ tâlharii o junghiară ca pe o vită și, fiindŭ-că nu murĭ îndată, o sugrumară, apoi o despoiară aprópe de totŭ ce avea la dênsa, îĭ legară de gâtŭ o pétră de 15 chilograme (ca sĕ nu o arunce apa afară) învêluită într'unŭ servetŭ și o aruncară în Dunăre, de unde fŭ scósă numai după câteva lunĭ într'o stare de putrediciune fórte înaintată, încâtŭ numai după lucrurile aflate la dênsa a putută fi cunoscută. Ei n'au jăfuit'o de totŭ, pentru ca sĕ se crédă, că n'a fostŭ omorîtă pentru părale.

Fiindŭ întrebatŭ Hugo Schenk de judele de investigațiune, décă a comisŭ séu nu crimele, de carĭ este învinuitŭ, rĕspunse c'unŭ cinismŭ ne mai pomenitŭ și cu nisce observațiunĭ sarcastice. Cândŭ era sĕ fia transportatŭ din închisórea poliției la criminalŭ, a făcutŭ o mărturisire îngrozitóre. Șépte persóne se mai aflau încă proscrise pe lista sa. O fată tînĕra și frumósă, care servesce ca bucătărésă într'unŭ hotelŭ mare din Viena și are vr'o 4000 fl., era cea d'ântâiă candidată la mórte pe acéstă listă, până și loculŭ și timpulu uciderii era hotărîtŭ. Domnișóra de Malfati, care locuesce în Hietzing (o comună de lângă Viena), într'o vilă singuratică și la care a fostŭ în serviciu amanta lui din urmă (cu care a locuitŭ Schenk împreună în Linz, unde a și fostŭ arestatŭ), Emilia Eder, figurézā în loculŭ alŭ duoilea pe lista lui, dimpreună cu servitorulŭ și servitórea ei. Emilia Eder avea sĕ mijlocéscă întrarea în vilă. Dér și acésta, ca una, care scia de crimele sale, avea sĕ fie delăturată prin mórte. După sĕvêrșirea tuturorŭ crimelorŭ înregistrate în lista lui, voiea Hugo Schenk sĕ se căsătoréscă cu una Höchmann și apoi sĕ trécă la America și sĕ mănânce în liniște banii răpițĭ dela nenorocitele victime.

Grózniculŭ erou alŭ acestui lanțŭ de crime, Hugo Schenk, a studiatŭ 5 clase gimnasiale în Moravia și a ascultatŭ duoi anĭ la politechniculŭ din Viena ca auditorŭ estraordinarŭ, din care causă se da totŭ de inginerŭ. Elŭ e căsătoritŭ și nevasta luĭ trăesce într'o localitate din Austria de josŭ. Fratele sĕu Carolŭ era împiegatŭ la o gară de ale Vienei.

(Depeșile în China.) Se scie, că Chinesiĭ n'aŭ alfabetŭ și că ei represintă fie-care din cele 17,000 cuvinte din limba lorŭ printr'unŭ semnŭ de scriere particularŭ. Pentru a transmite depeșele lorŭ, eĭ au fostŭ nevoițĭ sĕ numeroteze tóte cuvintele. Resultă că transmiterea depeșelorŭ este multŭ mai grea în China de câtŭ orĭ-unde. Trebue, în adevĕrŭ, sĕ se traducă mai ântâiŭ depeșa în numere, sĕ fie transmisă, apoi la sosire sĕ se facă operațiunea inversă. — Fiindŭ-că e vorba de depeșe, amintimŭ, că acea care a fostŭ trimisă din Tonkin la 25 Decembre trecutŭ de către admiralulŭ Courbet ministrului de marină la Paris, și care dă în modŭ esactŭ numele oficerilorŭ și soldațilorŭ ucișĭ séu rănițĭ la luarea Son-Tayului, a costatŭ bagatela de 25 mii leĭ.

(Uciderea unui abate.) Din Roma se scrie: În nóptea de Joi spre Vinerĭ abatele generalŭ alŭ Benedictinilorŭ din Montevergine, Gulielmu de Cesare, a fostŭ aflatŭ junghiatŭ în locuința sa. Se dice, că motivulŭ omorului este jalusia și că locuința abatelui a fostŭ jăfuită. Unŭ servitorŭ și o servitóre au fostŭ arestați.

Springŭ 1 (13) Ianuariu 1884.

(Mulțămire publică.) După multe nĕcăsurĭ și suferințe, de carĭ sufere poporulŭ nostru în têmpulŭ presente ne bucurămŭ și noi, cândŭ se află vr'unŭ d-nŭ în comunele nóstre romănescĭ, care nu cugetă numai a se folosi de bunătatea și loialitatea Romănilorŭ noștri, ci vĕdêndŭ miseria și sĕrăcia, ce s'a încuibatŭ la noi de unŭ têmpŭ încóce se mai îndură a sări și în ajutorulŭ celorŭ lipsițĭ. Acestŭ domnŭ este D. Constantinŭ de Colbași, proprietarŭ și arêndatorele în comuna nóstră Springŭ, carele e nobilŭ nu numai după nume dér și după faptele sale. D-sa a provĕdutŭ cu tóte vestmintele necesare pe 6 copii și pe 20 copii cu cărțĭ și tăblițe de scrisŭ. Pentru acéstă faptă marinimósă subscrisulŭ în numele celoru împărtășițĭ esprimă cea mai fierbinte mulțumită susŭ numitului domnŭ, care a făcutŭ nu numai o rară binefacere, ci a împlutŭ de-o nespusă bucuria inimele acelorŭ copii. Dorescŭ sĕ aibă câtŭ mai mulțĭ imitatorĭ; sĕ trăiéscă la mulțĭ anĭ. Primesce D-le Redactorŭ ș. c. l.

Petru Cordea,
parochŭ gr. cat.

Bibliografiă.

1. **Însemnătatea sciințelorŭ naturale și reformele** ce le reclamă studiulu lorŭ în școlele nóstre. Disertațiune ținută la 5 Iuniu 1881 în adunarea generală a reuniunei Mariane în Borgo-Prundu de Dr. A. P. Alexi. Bucurescĭ, tip. Academiei romăne 1883. — Estrasŭ din diarulŭ „Educatorulŭ". O broșură de 42 pag. Prețulŭ 50 banĭ = 25 cr. v. a. Se găsesce la autorŭ.

2. **Espozițiunea națională de arte și industriă dela Moscva,** dare de sémă adresată d-lui ministru alŭ agriculturei, comerciului și lucrărilorŭ publice de P. S. Aurelianŭ. Partea I: Industria. Bucurescĭ, tip. Academiei romăne. 1883. Unŭ volumŭ în 8° cu 102 pag.

3. **Posta és taviróí Kalauz** (Călĕuză pentru postă și telegrafŭ.) A legujabb szabályok szellemében összeallitották: Deák Imre, k. postatiszt és sz. a. honv. hadnagy és Szinte Ferencz, kir. táv. tiszt. Ára 40 kr. o. é. Brassó Römer és Kamner 1883. — Se recomândă acelora carĭ cunoscŭ limba unguréscă; acésta broșurică se află de vêndare la d. oficialŭ de postă Emericŭ Deak în Brașovŭ. Ni se comunică, că mai încolea va apăré și o ediția germână și una românéscă.

4. **Căsătoria față cu codulŭ civilŭ** și cu articolulŭ 22 din constituția, de Gheorge Filitti, procurorŭ generalŭ pe lângă înalta curte de casația și de justiția. Bucurescĭ, tip. Curții regale. 1883. O broșură în 8° cu 40 pag.

5. **Istoria literaturei romăne** în usulŭ tinerimeĭ studióse de Iónŭ Lăzăriciŭ, profesorŭ. Sibiiu, tip. W. Krafft. 1884. Unŭ volumŭ în 8° cu 174 pag. Prețulŭ 1 fl. v. a. — În lipsa cea mare de manuale de asemenea natură lucrarea d-lui Lăzăriciŭ este câtŭ se póte de binevenitŭ. D-lŭ Lăzăriciŭ tractéză și despre autorii noștri din presentŭ.

6. **Higienă poporală cu privire la sătenulŭ romănŭ.** Învĕțăturĭ practice pentru preoțĭ, învĕțătorĭ, seminare, școle normale, licee și pentru toțĭ aceia, carĭ țînŭ la sănĕtatea poporului dela țéră (cu figurĭ în tecstŭ) de Dr. G. Vuia, medicŭ la băile din Mehadia și profesorŭ de higienă la institutulŭ teologicŭ-pedagogicŭ din Aradŭ. Aradŭ, 1884. tip. diecesanŭ. Prețulŭ 1 fl. = 2 lei 50 banĭ. Unŭ volumŭ în 8° cu 120 pag. — Amŭ dori, ca acéstă folositóre carte sĕ pĕtrundă în tóte colțulețele locuite de Romănĭ și peste totŭ sĕ fie studiată și urmată cu sânțeniă. Ea este scrisă astfelŭ, încâtŭ orĭ și cine o póte înțelege fără nicĭ o greutate. Atragemŭ mai cu sémă atențiunea d-lorŭ preoțĭ și învĕțătorĭ.

Nr. 180,884.

Publicațiune!

In urma conclusului representanței comunale din 19 Novembre 1883, aprobatŭ de congregațiunea comitatensă în ședința estraordinară din 10 Decembre 1883, se aduce la cunoscința publică, că spre acoperirea deficitului budgetului pe anulŭ 1884 s'a stabilitŭ pentru anulŭ curentŭ unŭ arunce comunalŭ de 18 percente (18 %) și sĕ va încassa pe basa §-lui 43 alŭ art. de lege XLIV din 1883.

Brașovŭ în 12 Ianuariu 1884.

3—3 **Magistratulŭ orășănescŭ.**

Sz. 7573 883 tkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Stefán Dumitruné végrehajtatónak Sirbu Iuon és neje Mária végrehajtást szenvedő elleni 320 frt. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék területén lévő brassói 678. sztjkvben A + a 1. rendszám alatt felvett hárra az árverést 400 frt. ban ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanhóz az 1883 évi Martius hó 4-ik napján délelőlt 9 órakor a telekkönyvi hatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatban becsárának 10 %-át vagyis készpénban, vagy az 1881: LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi novemberhó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Brassó 1883 évi september hó 22-ik napján.

A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Reuniunea femeilorŭ române din Brașovŭ

va da

Sâmbătă în 14 (26) Ianuariu a. c. în sala otelului Nr. I

UNŬ BALŬ

în favorulŭ fetițelorŭ sărace.

Bilete de intrare: parterre și pe galeriă à 1 fl. 50 cr. s: află la domnii: N. I. Ciurcu, librariu, M. & L. László și la Frații Simay.

Inceputulŭ la 8 óre séra. 2—2

Nou abonamentŭ la

„Gazeta Transilvaniei."

Cu 1-a Ianuariu st. v. 1884 sa inceputŭ unŭ nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe onorații abonațĭ, amicĭ și sprijinitorĭ ai fóiei nóstre, rugându-i ca sĕ binevoiéscă a si-lŭ reînoi de cu vreme pentru ca diarulŭ sĕ li se pótă espeda promptŭ și fără întrerupere.

Domnii noui abonați, și cari n'au achitatŭ costulŭ abonamentului sunt rugați a ne trimite banii séu directŭ prin mandatŭ postalŭ, séu prin Domnii, la carĭ au subscrisŭ abonamentulŭ.

Prețulŭ abonamentului, ce se póte tramite mai ușorŭ prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr., pe șése lunĭ 5 fl.; pe anŭ 10 fl.

pentru Romănia și alte țêrĭ esterne: pe trei lunĭ 7 francĭ, pe șése lunĭ 14 francĭ, pe anŭ 28 francĭ.

Scrisorile sunt a se adresa **la Redacțiunea „Gazetei Transilvaniei" în Brașovŭ.**

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu. Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Tipografia: Ioanŭ Gött și fiĭŭ Henricŭ.